

מציאות במגיד

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מציאות בני ישראל בעולם העשיה - נמשכת מהמחשבה קדומה

בדיבור זה מבאר רבינו שכאשר הקדוש ברוך הוא התבונן במעשי הצדיקים, צמצם את מחשבתו כביכול להתענג ולהתפאר ממעשי הצדיקים, ויצירת ישראל בעולם העשיה הוא המשכה ממצאותם של ישראל כפי שהיא קיימת בעולם המחשבה של הקדוש ברוך הוא (כביכול) והיא הנקראת בלשון רבינו 'ציור'. וכאן מאריך רבינו שהצורה העליונה של העולם החקוקה במחשבה העליונה (שהוא ענין השעשועים שנפעלים ממעשי הצדיקים), היא מקור המעשה - קיום כל העולם על כל פרטיו.

וענין זה מבאר רבינו על ענין השבת, שבו נשלמה יצירת העולם הזה שהוא מקבל את חיות מעולם התענוג שהוא הציור העליון שבו נצטייר העולם כפי שעתיד להיות בשלימות, כי ענין השבת הוא שנשלמה בו המחשבה העליונה שיתמלא כבוד השם בעולם, ויאיר בברואים, וזאת על ידי שהביק עליהם ממחשבתו יתברך שהיא "עצם אלהות", "הבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו".

ענין זה נתבאר בשם רבינו המגיד בדברי **היושר דברי אמת** (אות מה): ענין יום שבת בקיצור נמרץ, וענין איסור המלאכה, וענין הסעודות: נודע מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה י ט) על פסוק (בראשית ב ב) 'ויכל אלהים ביום השביעי', מה היה העולם חסר מנוחה באת שבת באת מנוחה וכו', וכתוב אצלי בשם קדוש עליון **רבי בער** זלה"ה, הענין כפי אמיתת אמונתינו שבריאת העולמות היה בשביל ישראל, כמו שאמרו רז"ל (במדבר רבה פרשה ל"ו סימן ד') בראשית בשביל ישראל כו', **והענין שעלה במחשבה לפניו שיהיה העולמות כדי שיבראו ישראל בתוכם ויעבדוהו ויתדבקו בו, וענין עליות מחשבה זו היתה בריאה ממש תיכף, כמו שכתוב באלשיך הקדוש (פרשת בראשית) לפרש ענין מה שאמרו תחלה עלה במחשבה לברוא במדת הדין כו', שמקשה שאיך אפשר זה בהשם יתברך שיודע סוף כל דבר ואיך יעלה במחשבה דבר שאי אפשר להיות, ועוד הכתוב (בראשית ב ג) אומר 'ברא אלהים', שמשמע שנברא במדת הדין, ותירץ שבאמת בעליות המחשבה נברא הכל, והכל במדת הדין, רק שהיתה בריאה רוחנית מאד כפי ערך המחשבה, שאפילו באדם הוא דקה, קל וחומר למעלה, אבל הכוונה לתכלית היה בבריאה בגשמיות, ואחר כך בא הדיבור והשתלשלות מסיבה לסיבה עד שבא לגמר בגשמיות, וזה היה על ידי שיתוף מדת הרחמים עיין שם בדבריו.**

ולפי ענינו נפרש זה הענין יותר בהרחבה קצת, כי ידוע מה שאמר הכתוב (ישעיה נה ח) 'כי לא לא מחשבותי מחשבותיכם', וכתוב בספר הפרדס כי ענין מחשבות השם יתברך אינו כמו מחשבות האדם, כי מחשבת האדם אם יחשוב לבנות בית או לארוג בגד וכדומה על ידי זה לא יהיה כלום, אפילו אם יחשוב כמה ימים, רק כשיעשה יהיה הדבר, כי הוא צריך לדברים שחוץ ממנו לעשות מהם הדבר, אבל השם יתברך ממנו נברא הכל, ותיכף בעת העלאת המחשבה כביכול אזי תיכף נברא הכל.

נמצא בראשונה נבראו נשמות ישראל במחשבתו של השם יתברך, ואחר כך כשרצה השם יתברך שיהיה הנפשות בגשמיות, צוה ויעמוד, רוצה לומר דיבר על הכל יהי כן, יהי רקיע, יהי מאורות, תדשא הארץ, תוצא הארץ וגו', וכתב הרמב"ן על פסוק (תהלים לג ט) 'כי הוא אמר ויהי', שרוצה לומר באמירה, שהיא המחשבה שנקרא אמירה, כמו שאמר הכתוב (בראשית כז מא) 'ויאמר עשו בלבד', (תהלים נג סב) 'אמר נבל בלבד', וכדומה, באמירה זו נתהווה הכל, וזהו ויהי, אבל היה רוחניות דק, והוא רצה שיתגשמו העולמות יותר מן הטעם שנזכר בקונטרס הראשון (סימן י"ג), כביכול שיהיה לו תענוג יותר מן ההתקרבות אליו מהמרחק הגדול, לזה צוה, רוצה לומר דיבר, ויעמוד, שהיה עמידה בגשמיות.

נמצא ענין רוחניות של הכל הוא מה שנבצל במחשבה הקדומה יתברך שמו, וזהו החיות של הכל, ואחר כך כשנברא הכל בפועל על ידי התעבית והשתלשלות, אף על פי כן אותו הרוחניות נשאר למעלה נעלם בורשו ואינו מתגלה כלל, רק ענין החיות שברואים הוא חיות קטן מאד שנתצמצם ונשתלשל לשיוכל להתלבש בגופניות, ואותו האור הנעלם לא היה יכול להתגלות ולהאיר על הברואים, מפני שעדיין היה עסוק השם יתברך בבריאה וצמצום לשיתגשמו הדברים.

ואחר שנגמר הכל ביום ששי, אם אילו היה העולם נשאר בזה הבריאה לא יוכל להתקיים, מחמת שמעט החיות הוא מה שבו, כי החיות שבגשמיות הוא מצומצם, לזאת אחר גמר כל מעשה בראשית הבהיק השם יתברך בהירות מבריאה הנעלמה, **דהיינו ממה שנתהוה הברואים במחשבתו הוי"ה רוחניות מאד, והיא ממש עצם אלהות, והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו בכל מעשה בראשית, ועיקר בהאדם שהוא מובחר ברואי השם יתברך, הבהיק אליו בהירות משרשו הנעלם שבמחשבת השם יתברך ברוך הוא, וזהו ענין מה היה העולם חסר מנוחה, רוצה לומר השם יתברך נקרא מנוחה שאין שייך בו תנועה ממקום למקום כמו בברואים. ע"כ.**

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השמי

[וְרָאָה וַעֲשֵׂה בְתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֵתָה מְרָאָה בְּהָר (שמות כה, מ), אֵתָה בְּגָמְרָא (שבת קי"ט): כָּל הָאוֹמֵר וַיְכַלּוּ (בראשית ב א) בְּשַׁבָּת, פְּאֵלוּ וַעֲשֵׂה שְׂתָף לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂה בְרָאשִׁית. עַל דְּרָף הַמְדַרְשׁ (בראשית רבה י ט) מֶה הִיָּה הָעוֹלָם חָסֵר הַמְדַרְשׁ מַקְשָׁה עַל מֵאֵמֶר וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, הֲלֹא כָל הַנְּבִרָאִים כָּבֵד נִבְרָאוּ עַד הַיּוֹם הַשִּׁישִׁי וְבַיּוֹם הַשִּׁישִׁי, אִם כֵּן מֶה שְׁלִימוֹת נִשְׁלְמָה הַבְּרִיאָה בַשַּׁבָּת שֶׁעַל כֵּן כָּתִיב וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם, וּמִתְרַץ מְנוּחָה, חִסֵּר הִיָּה הָעוֹלָם מְנוּחָה שֶׁהוּא הַתְּעוּגוּג מִלְשׁוֹן "נִיּוּחַ לִיָּה", בְּאֵה שַׁבָּת בְּאֵה מְנוּחָה. וְגַם לֵבָר הַפְּסוּק (בראשית ב ב) 'וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי'.

כִּי פָּלַל גְּדוֹל הוּא אִם רוּאָה אָדָם דְּבַר צִיּוֹר וּבְנִיּוֹ, וְאַחַר הָרְאוֹת הָזֶה נִשְׁאַר הַרְשִׁימוֹ חֲקוֹק בְּלָבוֹ וְכָל הַבְּנִיּוֹ. וְזֶהוּ נִקְרָא רְשִׁימוֹ בְּכָל מְקוֹם, כִּי הַזְכָּרוֹן הוּא מַחֲמַת שֶׁכֶּבֶר קִייִמַת הַמְצִיאוֹת בַּפְּנִימִיּוֹת, וְהִיא הַרְשִׁימוֹ, וְכַשֵּׁנִזְכֵּר בְּאוֹתוֹ דְּבַר, הִרִי זֶה מִשׁוֹם שֶׁמִּתְעוֹרֵר שׁוֹב מֶה שְׁנִרְשָׁם וְנַחֲקָק בְּלָבוֹ בַשַּׁעַת הַרְאָה.

וּבְחִינַת הַרְשִׁימוֹ שהיא החקיקה, שאינה **עצם הדבר**, אלא **ההשפעה** של אותו דבר שנחקק לעד אצל המקבל, **נִקְרָא מְלֻכּוֹת** כי ענין המלכות היא כח התגלות ההשפעה של המלך אל עבדיו כפי שנחקקת בלב העם המקבלים מלכותו, וכן רשימו זה הוא ההשפעה של הבנין כלפי הרואה, והוא **נוקבא**, בחינת מקבל שאין לו מעצמו כלום כנקבה שמקבלת את השפע מבעלה, **לְגַבֵּי בְּנִיּוֹ** שהוא שורש הציור **מַמְשׁ**.

וּבְדוּדָא כָּאֵן בְּרְשִׁימוֹ הנחקק בלב שהוא בבחינת זכרון **יֵשׁ כַּח הַדְּבַר** עצמו **גַּם כֵּן, כִּי כַח הַפּוֹעֵל בְּנִפְעָל** כי כל מציאותו של הרשימו הוא מכח המצייר שהוא פועל אותו, ומחדש אותו מאין ליש, ונמצא שהציור הוא הפועל והרשימו הוא הנפעל, **וְכֵן לְהִפְּךָ**, מכך שכל כוחו של הנפעל הוא רק מכוח הפועל, למזים אנו להיפך, שכוחו של הנפעל כולל בתוכו את כוחו של הפועל הגנוז בו, ואם כן בוודאי כוחה של הרשימו היה כלול בתחילה בציור וגם עכשיו שורשו המשפיע לו חיות הוא שם.

וְזֶהוּ פְּרוּשׁ 'אָדָם וְחַוָּה ד"ו פְּרָצוּפִים נִבְרָאוּ' (ברכות א.א), כִּי בְּאַמְתַּת בְּשַׁעֲהָ שְׂרוּאָה הַדְּבַר בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ נִכְרַ הַנּוֹקְבָא פְּלָל כְּשֶׁהַדְּבַר עַצְמוֹ נִרְאָה לַעֲיִנַיִם, אֵין מוֹרְגֵשׁ הַרְשִׁימוֹ שֶׁנַּחֲקָק בְּלָב

האומן נקרא מנוחה, שלא היה במעשה מלאכה, ונקרא עולם התענוג שבו הוא משתעשע בבנין העתיד להיות ובכך מוליד חיות אל כח העשייה שלו, וכמאמר האריז"ל שבינה שהוא במחשבה צירה ציורין פנודע והרי בינה היא תענוג, ומכאן שהציור שבמחשבה נקרא מנוחה. וזהו החיות של העולם.

וכבשתת ימי המעשה שלא היה העולם בשלמות וממילא לא נתקיימה בו התכלית הנרצית במחשבה קדומה - לא היה החיות של ציור המחשבה הקדומה שורה עליו, והשלום הצורה השלימה שבמחשבה הנקראת מנוחה לא שריא אינה שורה אלא באתר שלים רק במקום שלם (זוהר וחי רטז), שהוא בשלימות כמו השורש שלו. וזהו מה היה העולם חסר לקיומו - חיבור אל המנוחה. וזהו ויכל אלהים ביום השביעי וגו' שביום השביעי של הבריאה נשלם כבוד השם בעולם, ואז שרה הציור הפנימי של כבוד השם על מציאות הגשמית של העולם, ובכך נשלמה נשמת העולם וחיותו.

הדבר גם כן פנוכר.

והנה כשעלה ברצון המאציל אין סוף ברוך הוא לברוא את העולם, נצטייר במחשבה קדומה כל בנין העולם, ואז נוצרה היצירה הראשונה של בנין העולם בבחינת מחשבה וציור שהיא השורש המחיה את המעשה בפועל, וזהו שיסד הפייטן בפיט לכה דודי "סוף מעשה" מציאות העולם - שורשו וחיותו מבחינת הרשימו "במחשבה תחלה".

וזהו הציור שהוא המחשבה קדומה החיות של העולם, כי כח הפועל בנפעל, על דרך משל כמו שהאמן מצייר תחלה כל הבנין במחשבתו או על הנייר ואחר כך עושה אותו, ובזה בציור שחוקק במחשבתו נותן חיות מוליד חיות המעשה בתוך הנפש של האומן עצמו, וחיות זאת היא גם מקור כח המציאות שהוא עושה, ולכן הוא נותן כח, אל בניית הבנין שיהיה קיים גם כשהוא עומד, שהכל מכח מחשבתו ומעשיו שמקיימים את הבנין. אך הבנין שבציור שנצטייר במחשבתו של

באותה שעה, שבאמת הוא רק פועל יוצא (-נוקבא) מהדבר הנראה לעינים, אך אחר שילך הרואה מזה המקום נשאר רק הרשימו בעצמה ואז הוא ניכר ומורגש ונחשב לעצמו, ואחר כך, אפלו כשרואה עוד את אותו דבר הראשון, אך על פי כן נשאר ונכר הרשימו לבחינה מיחדת, הרשימו שבלבו שנחקק לאחר הראייה שראה בעבר כשהשתוקק לראותו שוב, מתחבר עם המראה שרואה עכשיו וההתפעלות היא משניהם יחדיו, ואין הרשימו מתבטל לגבי המראה עצמו.

וזהו (בראשית ב כא) 'ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם' לצורך בריאת חווה, דהיינו שנסתלק הזכר כלומר נסתלקה הנהגת והשפעת הזכר שהרי נפלה עליו שינה, [-הכוונה על פי הסוד שנסתלקו המוחין והשפעתו אינה ניכרת], ונכר הנוקבא, דהיינו הרשימו שהיה כלול עד עכשיו בזכר, כלומר שלא היה לו שום היכר ומציאות לעצמו כנגד עיקר ההשפעה שהוא הזכר, ועכשיו כיון שכבר אין נראה השפעת הזכר לעין, ניכר ונעשה פרוצוף בעצמו.

וזה פרוש שאמר משה (שמות ג א) 'אסרה נא ואראה את המראה' וגו'. כי משה ראה את הנוקבא את אורה של ספירת המלכות שהיא בחינת הרשימו, שמקבלת את האור מהקדוש ברוך ברוך הוא, והבין שזה הדמיון דהיינו אספקלריא שאינה מאירה כי אין אורה מעצמה ולית מגרמה כלום - אלא שנובעת מאספקלריא המאירה, דהיינו אורו יתברך פנוכר, ועקר הראות מקור השפע המראה ומשפיע כבוד השם שבו יש להתדבק הוא המראה, היינו בחינת המשפיע שהוא בחינת הזכר, "מראה" מלשון מפעיל - מביא ומשפיע את הראיה, והוא המכונה הגדול הזה, דהיינו בחינת אספקלריא המאירה המכונה המראה הגדול כי היא המשפיעה אל המראה הקטן, ולכן אמר אסרה נא, להסיר עצמו מזה המראה שהוא הרשימו, לבוא לבחינת דכר שהוא העיקר, כי מתוך הרשימו שהוא בחינת הנוקבא אפשר להגיע אל בחינת הזכר הכלול בה בעולם וכדלעיל.

וזה הראה לו הקדוש ברוך ברוך הוא בנבואה ראשונה את בחינת הרשימו, וזכה מזה לאספקלריא המאירה לראות את האור הפנימי של המשכן עצמו. וזהו שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה על עשיית המשכן וכליו (שמות כה מ) 'וראה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר'. כי משה ראה בהר סיני כשעלה השמימה - את החיות והרוחניות מהמשכן עם כל פרטיותו, וכשראה נשאר הרשימו אצלו נותרה הארת המראה חקוק בנפשו, וכשעשה המשכן בזה הרשימו, מכח הרשימו הזה שנחקק במחשבתו שהוא הפועל את המעשה היה כח הפועל בנפעל כח המראה החקוק בנפשו שמכוחו עשה את המשכן הוא הפועל ומקיים את המעשה שנפעל על ידו, ונמצא שעל ידי זה ישרה הרשימו עם הבחינה הראשונה שהיא הצורה הרוחנית של המשכן על המשכן הגשמי, כי ברשימו כלול

